

A kötetet Sarkady János utószava zárja, azzal a szándékkal, hogy megkönnyítse az anyag összefüggéseinek áttekintését.

Hegedűs István rajzai kifejezőek, stílszerűek.

Pók Lajos

Tudományos és ismeretterjesztő művek

Zrinszky László

A MAGYAR TANÁCSKÖZTÁRSASÁG EMLÉKE KÖLTÉSZE-TÜNKBEN 1919—1945

Akadémiai, 147 old. 18 Ft (Ajánlott)

Az irodalomtörténet fehér foltjai egyre jobban tűnedeznek. A tudomány idevágó feltárómunkája — a Zrinszky által megválasztott téma is — minden vonatkozásban meglepetéseket hoz. Élt-e tovább költészetünkben 1919 emléke, hogyan hatott az írókra s az irodalmi közvéleményre, ez önmagában is izgató kérdés, de még meglepőbb a válaszként felvonuló bizonyító anyag. Mert bár csak a költészetben észlelhető hatásokat kutatta a szerző, a Tanácsköztársaság emlékének a prózára gyakorolt hatását is kénytelen volt érinteni s a kettő együtt valóban a meglepetés erejével hat.

A szerző figyelmét azok a költemények sem kerültek el, amelyek nem nyíltan idézik 1919-et, nem a köztereken harsogva viszik tovább a forradalmi gondolatot, hanem rokonképzetek használatával, jelképek segítségével. Írók arcképét kiegészítő mozzanatok tárulnak elibénk, amelyekről eddig tudomásunk sem volt, ha volt, kevés figyelmet fordítottunk ilyen szempontból az összefüggésekre. Kevésbé ismert költőkkel is kiegészül a kép. Ez azért fontos, mert ezen a sokszor csak harmad-, negyedrangú versfaragó garnitúrán lehet a legbiztosabban lemérni 1919 tömegek közt ható, eleven emlékét. A szerző figyelmét a népdalok, a börtönballadák sem kerültek el.

Előadásának külön értéke, hogy az ellentmondásoktól nem engedi megtevesztetni magát. Mert bár ellentmondások az itthon lakó költők minden rétegénél észlelhetők, 1919 forradalmi gondolata letagadhatatlan olyanoknál is, mint Babits Mihály, Tóth Árpád, Juhász Gyula, Dutka Ákos, Oláh Gábor, Móricz Zsigmond, Kassák Lajos stb. Ugyanide tartozik Kosztolányi is, aki bár belülről sohasem értette meg 1919-et, hatása alól

mégsem szabadulhatott. S nagyon helyesen idézi fel Szabó Lőrinc idevágó verseit is.

Néhány esetben (Harsányi Lajos Mécs László stb.) nem ártott volna a dialektikusabb elemzés, éppen ezért, mert saját bevallása szerint Zrinszkyt munkája közben elsősorban a művek érdeklik. A műbe pedig az egész oeuvre beletartozik, méghozzá nem is függetlenül a körülményektől.

Ha valakit 1919-beli szereplése miatt támadtak, ez nem minden esetben jelentett feltétlenül „erkölcsi kivégzést”, a fent idézettek rendszeres megjelenése és szereplése eleven bizonyosság erre; majd valamennyi mögött ott állt a 19-es szereplés s közülük számosan mégcsak „önkritikát” sem gyakoroltak. Erdélyi Józsefnél már észre kellene venni a probléma szempontjából leglényegesebbet, hogy a költő éppen 1919 hatása alatt végső fokon *mindenfajta* kizsákmányolás ellen harcolt. Később eltévelyedett ugyan, emiatt azonban 1919 hatóerejét még az ő költészetéből sem lehet kitagadni. —

Mindent egybevetve: nagyon szükséges és hasznos könyv a Zrinszky László tanulmánya. Irodalomtörténészek, pedagógusok, előadók, olvasók egyaránt élvezettel és tanulsággal forgathatják.

Szij Rezső

Gyergyai Albert

KLASSZIKUSOK

Szépirodalmi, 488 old. 31,50 Ft (Ajánlott)

Negyven év termésének egy része van együtt e kötetben, esszék francia, német és angol klasszikusokról. (A szerző modern irodalmi tanulmányai külön kötetbe kívánkoznak s remélhetőleg meg is fognak jelenni.)

Ritkán akad a klasszikus remekműveknek oly értő és ihletett magyarázójuk, mint Gyergyai Albert. Témaválasztása a legnagyobb igényességre vall: tudását, stílusának erejét, szépségét a legkiválóbbakon mutatja be, Villon, Montaigne és Racine, Shakespeare, Goethe és Schiller, Balzac, Flaubert és Anatole France világába kalauzolja el az olvasót, a szellem legelőkelőbbjei közé, a legjobb társaságba, ahol ő olyan otthonosan érzi magát. Otthonosan és tájékozottan: egy-egy esszéje egész könyvespolcok szakirodalmának eredményeit foglalja magában. De nem tudományának mennyiségével akar elkápráztatni, szándéka inkább az, hogy az olvasónak megkönnyítse az utat a magas csúcsockig, a legmagasabbrendű művészet megértéséhez. A tudnivalókat, az ada-